

УДК 33.2964

К. В. Наконечна,
к. е. н., доцент кафедри глобальної економіки,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

DOI: 10.32702/2306-6792.2019.18.44

МЕТОДОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРНИХ ЗМІН У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ

K. Nakonechna,
PhD in Economics, associated professor, Department of Gloal econome, National University of life and sciences
ORCID ID: 0000-0002-1537-7201

METHODOLOGY FOR DETERMINING STRUCTURAL CHANGES IN AGRICULTURAL PRODUCTION

У статті надано визначення поняттю структури сільськогосподарства, структурних змін у сільськогосподарському виробництві, оцінки структурних змін у сільськогосподарському виробництві. Надано підходи і систему показників методики оцінки структурних змін у сільськогосподарському виробництві. Зазначено про те, що їх необхідно застосовувати їх комплексно і вивчати всі структурні зрізи аграрного сектора економіки. Надано формули для часткових показників, як-от: маса структурної зміни, відносний показник структурної зміни, індекс структурних змін, швидкість структурної зміни, інтенсивність структурної зміни, направленість структурної зміни. Охарактеризовано узагальнюючі показники: коефіцієнт загальної маси структурної зміни, квадратичний коефіцієнт "абсолютних" структурних змін, лінійний коефіцієнт "абсолютних" структурних змін, квадратичний коефіцієнт відносних структурних змін, та показники, що характеризують ефективність структури.

The task of the article is to provide a comprehensive methodological approach to the assessment of structural changes in agricultural production for the assessment of agricultural structure, the assessment of changes in size of farms, their specialization and placement in different territories, tracking changes in typical agricultural structures.

The article defines the concept of agricultural structure, structural changes in agricultural production, assessment of structural changes in agricultural production. Approaches and a system of indicators of methods of estimation of structural changes in agricultural production are given.

It is stated that they need to be applied in a comprehensive way and to study all structural sections of the agrarian sector of the economy. Formulas for partial indicators are given, such as: mass of structural change, relative index of structural change, index of structural changes, speed of structural change, intensity of structural change, directionality of structural change.

Generalized indicators are characterized: the coefficient of the total mass of structural change, the quadratic coefficient of "absolute" structural changes, the linear coefficient of "absolute" structural changes, the quadratic coefficient of relative structural changes, and the indicators characterizing the efficiency of the structure. The effectiveness of structural changes establishes the correspondence of structural changes in the structure of agriculture and other indicators.

Using the proposed methodology will allow to determine changes in the share and proportions of the agricultural structure.

The results of the evaluation of the effectiveness of the structure and structural changes according to the proposed methodology can be used to solve specific practical problems of agricultural management bodies in substantiating the transformation processes in the branches of agriculture, which can be reflected in targeted economic programs; further deepening of scientific researches of the theory and methodology of estimation of structural shifts in agriculture.

Ключові слова: структура сільського господарства, структурні зміни сільськогосподарського виробництва, оцінка структурних змін сільськогосподарського виробництва, часткові показники, узагальнюючі показники

Key words: agricultural structure, structural changes in agricultural production, assessment of structural changes in agricultural production, partial indicators, general indicators

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Формування високоефективного сільсько-го господарства відбувається в процесі його структурних перетворень. Очевидно, структурні зміни відбуваються безперервно, але в різні періоди з різною інтенсивністю: коли виробнича структура сільського господарства близька до оптимальної, зміни в пропорціях відтворення непомітні і незначні, в разі кризових ситуацій в аграрній економіці трансформації стають життєво необхідними і перетворюються в найбільш актуальні проблеми соціально-економічного розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню структурних змін в аграрній сфері присвятили свої наукові праці такі вчені: О.М. Бородіна, В.П. Гайдуцький, Т.О. Осташко, А.В. Шинкарук та інші. Вчені аналізували системні структурні зміни в сільськогосподарському виробництві та вносили свої пропозиції щодо їх локалізації щодо недопущення кризових станів. Проте в цих дослідженнях питанню оцінки структурних змін у сільськогосподарському виробництві було присвячено недостатньо уваги.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Надати комплексний методологічний підхід щодо оцінки структурних змін у сільськогосподарському виробництві для оцінки аграрної структури, оцінки змін розмірів фермерських господарств, їх спеціалізації і розміщення на різних територіях, відстеження змін типових аграрних структур.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасне сільськогосподарське виробництво все більше вимагає до себе економічно об-

грунтованих підходів, які здатні призвести до формування нової ефективної структури сільського господарства.

Під структурою сільського господарства розуміється сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених елементів, що мають визначальне значення для збалансованого і стійкого розвитку сільського господарства. Від розвитку сільського господарства багато в чому залежить життєвий рівень і добробут господарюючих суб'єктів: розмір і структура харчування, середньодушовий дохід, споживання товарів і послуг, соціальні умови життя. Різні інтереси і потреби господарюючих суб'єктів (сукупний попит) є рушійним мотивом економічного розвитку і зрушень у структурі економіки [15].

Під структурними змінами в сільськогосподарському виробництві розуміється процес зміни внутрішньої будови сільськогосподарського виробництва, взаємозв'язків і пропорцій між його структурними елементами, що інтегруються сукупним попитом під впливом різних факторів, що призводять до кількісних і якісних змін.

Під оцінкою структури та структурних змін у сільськогосподарському виробництві потрібно розуміти вивчення в динаміці змін часток і пропорцій елементів аграрної структури, обумовлених інтенсивністю і ефективністю структурних зрушень, результати якого повинні привести до виявлення "вузьких місць" і обґрунтування напрямів вдосконалення. "Вузькі місця" характеризуються тим станом структури, пропорції якої обумовлюють зниження ефективності структурних зрушень, або відкривають можливості її зростання за рахунок зміни складу і структури ресурсів сільського господарства [10].

У зв'язку з цим розробка методики оцінки структури і структурних змін є актуальним пи-

танням, що дозволяє встановити напрями зміни структури сільськогосподарського виробництва та її вдосконалення.

Удосконалення структури та формування структурних змін в сільськогосподарському виробництві має ґрунтуватися на методиці оцінки ефективності структури і змін, яка включає три підходи:

- 1) аналіз стану аграрної структури за тривалий період;
- 2) вимір структурних зрушень і оцінка їх ефективності;
- 3) виявлення "вузьких місць" у формуванні аграрної структури і зрушень, розробка напрямів їх вдосконалення.

Методика оцінки стану та ефективності структури і структурних зрушень включає систему показників, джерел інформації і інструментарію.

Для оцінки стану аграрної структури необхідно використовувати систему показників, представлених нижче [7].

Таким чином, про зміни в структурі аграрного сектора можна судити по зміні маси, індексу, швидкості, інтенсивності, спрямованості і ефективності структурних зрушень за тривалий період. Необхідно застосовувати їх комплексно і вивчати всі структурні зрізи аграрного сектора економіки.

Часткові показники:

Маса структурної зміни:

$$M = F_2 - F_1 \quad (1)$$

F_2, F_1 — відповідно питома вага елементів структури в базисному і звітному періодах. Показує швидкість зміни частки структурних елементів економіки за тривалий період. Показник виражається у відносному і абсолютному вираженні.

Відносний показник структурної зміни:

$$KF = F_2/F_1 \quad (2)$$

Відображає темп зростання (зниження) частки елементів структури. Використовується при оцінці розвитку структурних змін в економіці.

Індекс структурної зміни:

$$I = F_2 - F_1 / F_1 * 100 = M / F_1 * 100 \quad (3)$$

Відображає зміну маси структурних змін за певний проміжок часу, виражені ей у відсотках.

Швидкість структурної зміни:

$$V = M/T, \text{ або } V = I/T \quad (4)$$

Відображає динаміку структурних зрушень у часі, оцінює їх інтенсивність. Дозволяє зіставити зміни різних елементів структури.

Інтенсивність структурної зміни:

$$E = M * V \quad (5)$$

Відображає ступінь зміни маси структурних зрушень в рік, характеризуючи нелінійність розвитку зрушень у структурі економіки.

Направленість структурної зміни:

$$N = (C_+^t + C_-^t) / E^t \quad (6)$$

C_+^t — сума компонент, для яких різниці ($F_2 - F_1$) є позитивними, C_-^t — сума компонент, для яких різниці ($F_2 - F_1$) негативні, E^t — інтенсивність зрушень за період. Відображає монотонність структурних зрушень (зростання або спадання) за досліджуваний період. Дозволяє оцінити якість структурних зрушень: прогресивний або (регресивний) характер змін.

Узагальнюючі показники:

Коефіцієнт загальної маси структурної зміни:

$$M_{\text{зар}} = (\Sigma q_1 * P_0) / (\Sigma q_1 * P_0) \quad (7)$$

де q_1, q_0 — обсяги продукції базисного і звітного періоду відповідно;

P_0, P_1 — базисні (звітні або зіставні) ціни, які відіграють роль вагів. Характеризує збільшення масштабу розвитку економіки. У разі незначних зрушень структури забезпечується збалансований розвиток економіки, але збалансованість набувається ціною консервації структури.

Квадратичний коефіцієнт "абсолютних" структурних змін:

$$\delta_{F_2-F_1} = \Sigma |F_2 - F_1| / n \quad (8)$$

Дозволяє виявити найбільш стійкі тенденції в зміні структури економіки.

Лінійний коефіцієнт "абсолютних" структурних змін:

$$\delta_{F_2/F_1} = \Sigma (F_2/F_1 - 2) \quad (9)$$

Характеризує середній відносний приріст частки частин цілого. Чим більше кількісне значення коефіцієнта, тим більш різкими є відносні структурні зрушення.

Квадратичний коефіцієнт відносних структурних змін:

$$\delta_{F_2/F_1} = (\Sigma (F_2/F_1 - 1)^2 F_1 * 100)^{1/2} \quad (10)$$

Характеризує середній відносний приріст питомої ваги частин цілого. Чим більше кількісне значення коефіцієнта, тим більш різкими є відносні структурні зрушення.

Інтегральний коефіцієнт структурних відмінностей:

$$K = ((\Sigma (F_2 - F_1)^2) / \Sigma (F_2 + F_1)^2)^{1/2} \quad (11)$$

Характеризує середнє відхилення темпу зростання (зниження) окремих елементів структури від їх середнього значення, рівного одиниці (100%). Коефіцієнт дає можливість оцінки структурних відмінностей внутрішньо регіональної аграрної структури, регіональної та середньоукраїнської структури. Для оцінки

міри структурних відмінностей застосовується шкала: якщо індекс потрапляє в інтервал від 0 до 0,2 то це означає несуттєвий рівень відмінностей; від 0,2 до 0,5 — значний; від 0,5 до 0,7 — дуже великий; від 0,7 до 1 — високий рівень відмінностей.

Джерелами інформації для оцінки стану та ефективності структури і структурних зрушень є офіційні дані Міністерство аграрної політики, його структурні підрозділи. Інструментарієм методики оцінки стану і ефективності структури і структурних зрушень є абстрактно-логічне мислення, методи порівняння, факторного і кореляційно-регресійного аналізу [8].

Структуру сільського господарства слід визнати ефективною, якщо має місце зростання валової продукції, продуктивності праці, фондів віддачі, прибутку, зниження собівартості і матеріаломісткості продукції і, як наслідок, відповідність виробленої продукції суспільним потребам. А ефективність структурних змін встановлює відповідність структурних змін в структурі сільського господарства, зростання валової продукції, виручки і прибутку від продажів, рівня рентабельності виробництва і задоволення суспільних потреб.

Оцінка ефективності структури передбачає вивчення динаміки показників виручки, прибутку і рентабельності виробництва; проведення факторного аналізу для визначення факторів зміни. Так, ефективність сільськогосподарського виробництва можна оцінити по динаміці показників:

1) прибуток (збиток) від продажів окремих видів продукції, величина якої залежить від факторів: обсяг продажів продукції (ОП), собівартість продукції (С) і середньореалізаційних ціна (Ц). Факторний аналіз, що дозволяє визначити величину впливу факторів на зміну фінансового результату, проводиться методом ланцюгової підстановки за такою моделі:

$$\Pi(З) = ОП_1 * (Ц_1 - С_1) \quad (12).$$

2) прибуток (збиток) від продажу продукції сільського господарства, величина якої залежить від зміни обсягу продажів продукції (ОП), структури товарної продукції (СТП, собівартості продукції (С) і середньореалізаційних ціни продукції (Ц). Факторна модель має вигляд:

$$\Pi(У) = f(ОП; СТП; Ц; С) \quad (13).$$

Щоб знайти вплив тільки обсягу продажів, прибуток (збиток) від продажів базисного року необхідно помножити на коефіцієнт зростання (зниження) реалізованої продукції в оцінці за собівартістю базисного року. Вплив зміни повної собівартості на суму прибутку (збитку)

від продажів встановлюють шляхом порівняння суми витрат звітного року з сумою витрат базисного року, перерахованої на обсяг продажів звітного року. Щоб визначити суму прибутку (збитку) від продажів за рахунок цін на продукцію, виручку звітного року необхідно зіставити з умовною виручкою, яку підприємство отримало б за обсяг продажів звітного року при цінах базисного року [4].

Щоб знайти вплив тільки обсягу продажів, прибуток (збиток) від продажів базисного року необхідно помножити на коефіцієнт зростання (зниження) реалізованої продукції в оцінці за собівартістю базисного року. Вплив зміни повної собівартості на суму прибутку (збитку) від продажів встановлюють шляхом порівняння суми витрат звітного року з сумою витрат базисного року, перерахованої на обсяг продажів звітного року. Щоб визначити суму прибутку (збитку) від продажів за рахунок цін на продукцію, виручку звітного року необхідно зіставити з умовною виручкою, яку підприємство отримало б за обсяг продажів звітного року при цінах базисного року.

Оцінка ефективності структурних зрушень в аграрному секторі економіки методом порівняння структур і факторного аналізу передбачає оцінку впливу на: валову продукцію сільського господарства зрушень у структурі посівних площ, поголів'я худоби і птиці (в умовних головах); прибуток (збиток) від продажів, рівень рентабельності (збитковості) виробництва продукції зрушень у структурі товарної продукції; виручку від продажів, рівень рентабельності (— збитковості) виробництва зрушень у структурі витрат на утримання основних засобів, матеріальних витрат, чисельності працівників сільгоспвиробництва, бюджетного фінансування. Ефективність зрушень у структурі посівних площ визначається приростом (зниженням) валової продукції рослинництва:

$$\Delta ВП_{стр} = \sum Y_0 * P * \Pi_1 - Y_0 * P * \sum \Pi_1 \quad (14),$$

де $\Delta ВП_{стр}$ — приріст (зниження) валової продукції рослинництва в порівняльних цінах, тис. грн; Y_0 — врожайність культури в базисному році, ц / га; P — порівнянна ціна 1 ц продукції, грн; Π_1 — площа кожної культури в звітному році, га; PY_0 — середня вартість продукції рослинництва з 1 га посівів у базисному році, грн.

Середня вартість продукції з 1 га посівів культур в базисному році обчислюють діленням валової продукції рослинництва на посівну площу того ж року. Ефективність змін в структурі поголів'я худоби і птиці в умовних головах визначається зміною валової продукції тваринництва:

$$\Delta \text{ВП}_{\text{стр}} = \Delta \text{ПР}_0 * \text{P} * \text{Пог}_1 - \text{ПР}_0 * \Sigma * \text{П}_{02} \quad (15),$$

де $\Delta \text{ВП}_{\text{стр}}$ — приріст (зниження) валової продукції тваринництва в порівнянних цінах, тис. грн; ПР_0 — продуктивність тварин у базисному році, ц; P — порівнянна ціна 1 ц продукції, грн; Пог_1 — поголів'я кожного виду тварин в звітному році, ум. гол.;

ПР_0 — середня вартість продукції тваринництва в розрахунку на 1 голову худоби та птиці в базисному році, грн. Середня вартість продукції в розрахунку на 1 голову худоби в базисному році визначається діленням валової продукції тваринництва на поголів'я худоби і птиці (в умовних головах) того ж року. Ефективність структурних зрушень за рахунок зміни структури товарної продукції визначається приростом (зниженням) рівня рентабельності (-збитковості) виробництва за формулою:

$$\Delta K(3)_{\text{yд1}} = \Sigma(\text{УД}_{11} - \text{УД}_{12}) * \text{R}_{10} / 100 * \text{РН}_{\text{зАГ}} \quad (16),$$

де R_{10} — рентабельність (-убиточність) i -х видів продукції (відношення суми прибутку (-збитку) від продажів до повної собівартості продукції) в базисному році, %; УД_{11} , УД_{10} — питома вага виручки від продажів i -го виду продукції в загальній виручці від продажів у звітному і базисному році; $\text{РН}_{\text{зАГ}}$ — загальний обсяг реалізованої продукції звітного року в оцінці за собівартістю базисного року.

Відзначимо, що якщо в структурі виручки від продажів збільшиться частка більш рентабельних видів продукції, то сума прибутку зросте, і навпаки, у разі збільшення частки низькорентабельної чи збиткової продукції загальна сума прибутку зменшиться.

Ефективність структурних зрушень за рахунок зміни внутрішньогалузевої структури чисельності працівників, зайнятих в аграрному виробництві, визначається приростом (зниженням) виручки від продажів продукції сільськогосподарських організацій. Ефективність визначається як різниця між часткою виручки від продажів галузі звітного року в загальній виручці звітного року і розрахункової часткою виручки від продажів галузі, яка була б отримана при збереженні в звітному році частки працівників, зайнятих у цій галузі на рівні базисного року і продуктивності праці звітного року.

Сума цих показників по всіх галузях — величина відносного ефекту зрушень в цілому по сільському господарству за рахунок зміни частки працівників по галузях. Розрахунок ведеться за такою формулою:

$$\Delta \text{В} = \Sigma(\text{В}_{\text{р1}} - \text{В}_{\text{т1}}), \text{ при цьому } \text{В}_{\text{р1}} = \text{T}_{\text{т1}} * \text{S}_{\text{о1}} \quad (17),$$

де $\text{В}_{\text{р1}}$ — приріст (зниження) виручки від продажів в результаті зрушень у структурі працівників, зайнятих в аграрному виробництві; $\text{В}_{\text{т1}}$ — частка виручки звітного року i -й галузі в загальному обсязі виручки від продажів; $\text{В}_{\text{р1}}$ — розрахункова частка виручки i -й галузі; т1 — відношення продуктивності праці в i -й галузі в звітному році до середньогалузевої продуктивності праці в тому ж році; $\text{S}_{\text{о1}}$ — частка чисельності i -й галузі в чисельності всіх працівників сільгоспвиробництва в базисному році.

Економічний сенс цього розрахунку полягає в тому, що в ньому виявляється динаміка виручки за рахунок зміни частки галузей в структурі працівників аграрного виробництва. Оскільки продуктивність праці по галузях різна, зміна структури працівників впливає на загальну вироблення в цілому по сільському господарству. Тим самим дається відповідь на умовне питання: як і вона була виручка від продажів продукції сільського господарства при збереженні базової структури працівників? Аналогічний розрахунок проводиться з визначення впливу на зміну виручки від продажів продукції зрушень у структурі матеріальних витрат, витрат на утримання основних засобів, бюджетного фінансування.

Ефективність структурних зрушень також можна оцінити за впливом показників зрушень в аграрній структурі на результати і ефективність аграрного виробництва за допомогою багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу. Водночас потрібно знайти вираз, найкращим чином відображає встановлену теоретичним аналізом зв'язок незалежних ознак з результативною, тобто функцію: $\Delta \delta$

$$\Delta \delta = f(x_1, x_2, \dots, x_n) + \varepsilon_t \quad (18),$$

де $\Delta \delta$ — теоретичне значення результативного показника, отримане за рівнянням регресії; $f(x_1, x_2, \dots, x_n)$ — частина результативної ознаки, що сформувався під дією врахованих відомих факторних ознак (одної або безлічі), що знаходяться в стохастичній залежності з результативним показником;

x_1, x_2, \dots, x_n — незалежні змінні (факторні ознаки); ε_t — частина результативного ознаки, що виникла внаслідок дії неконтрольованих або неврахованих факторів. В умовах використання ЕОМ вибір апроксимуючої математичної функції здійснюється перебором рішень, найбільш часто вживаних в аналізі кореляції рівнянь регресії. Після вибору типу апроксимуючої функції приступають до багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу, завданням якого є побудова рівняння множинної

регресії і знаходження його невідомих параметрів a_0, a_1, \dots, a_n . Параметри рівняння множинної регресії знаходять по способу найменших квадратів. Потім за допомогою кореляційного аналізу здійснюють перевірку адекватності отриманої моделі. Адекватну модель економічно інтерпретують.

Як результативна ознака може бути обрана валова продукція сільського господарства, рівень рентабельності виробництва, темп їх зміни та ін. Показники. Як фактори — частки елементів аграрної структури, індекси їх структурних зрушень, індекси зрушень економічних показників. Наприклад, вплив частки вартості зерна (льнотрести, картоплі, молока, ВРХ у живій масі та ін.). У валовій продукції сільського господарства на рівень рентабельності виробництва; вплив індексу структурних зрушень валової продукції сільгоспорганізацій (посівних площ, поголів'я худоби і птиці та ін.) на темп зміни валової продукції аграрних товаровиробників.

ВИСНОВКИ

Використання запропонованої методики дасть можливість визначити зміни часткою і пропорцій аграрної структури, виявити "вузькі місця", напрямки зміни пріоритетів в аграрній структурі, ефективність зрушень, що необхідно враховувати під час вибору напрямів вдосконалення структури та підвищення ефективності зрушень у ній. Результати оцінки ефективності структури і структурних зрушень за запропонованою методикою можуть бути використані для вирішення конкретно-практичних завдань органами управління сільськогосподарського виробництва при обґрунтуванні трансформаційних процесів в галузях сільського господарства, що може знайти відображення у цільових економічних програмах; подальшого поглиблення наукових досліджень теорії та методології оцінки структурних зрушень у сільському господарстві.

Література:

1. Borodina O., Yarovyj V. (2017). "European practice of regulation of land relation threatens and chalanges". *Yevropejska praktyka reguluvannya zemelnyh vidnosyn zagrozy ta vyklyku. Dzerkalo tyzhnya*, vol. 28. pp. 43.
2. Вдовенко Н.М., Наконечна К.В., Павленко М.М. Methodical component of the performance of state support producers mechanism. — Науковий вісник Полісся. — 2017. — № 4 (12). Ч. 1. — 22—27.
3. Вдовенко Н.М., Наконечна К.В. Особливості структурних змін в економіці України. — К.: Економіка АПК. — № 9. — 2018. — С. 56—62.
4. Вдовенко Н.М., Наконечна К.В., Самсонова В.В. Mechanisms and tools of supply regulation in agricultural sector of economy. — Науковий вісник Полісся. — № 3 (11). — С. 165—169.
5. Кваша С.М., Витвицька О.Д., Наконечна К.В. Механізм державної підтримки сільськогосподарського виробництва: монографія. — Київ: Видавничий центр НВДЦ "Аграрна економіка", 2009. — 224 с.
6. Lysenko V., Koval V., Nakonechna K., Kallian D. (2017). "Modern information technologies in the control systems for complex biotechnical objects of agricultural appointment", *Information and Telecommunication Sciences*, vol. 2, pp. 38—43.
7. Lysenko V., Reshetyk V., Nakonechnaya K.. Energy effective control systems with complex biotechnical objects. *Machinery and energetics*. Kyiv, Ukraine, 2018. Vol. 9, № 3, 271, pp. 25—33.
8. Наконечна К.В. Аналіз впливу факторів зростання аграрного виробництва на його організацію. Біоресурси і природокористування. Том 6. № 5—6. 2014. Ст. 146—150.
9. Наконечна К.В., Листопад В.В. Розвиток урбанізаційних процесів в регіонах України. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції "Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи", КНЕУ, квітень 2017 р., С. 122—127.
10. Наконечна К.В. Кваша С.М. Прикладна економіка: навчальний посібник. — 2017. В: Національний університет біоресурсів і природокористування України. 400 с.
11. Наконечна К.В. Проведення національної регіональної політики в напрямі конвергенції регіонів в Україні. Вісник аграрної науки. ВЦ НУБіП України. № 247. 2016. С. 237—244.
12. Наконечна К.В. Особливості національної структури економіки та проведення національної структурної політики в Україні. 2016. Науковий вісник НУБіП України. № 246. С. 325—333.
13. Оліфіренко А.І., Наконечна К.В. Експорт зернових: аналіз результатів 2017/2018 маркетингового року та перспективи у 2018/2019. Конкурентоспроможність аграрного сектору в умовах функціонування зони вільної торгівлі з ЄС: збірник тез 4-ї секції 72-ї науково-практичної студентської конференції "Концептуальні

засади збалансованого розвитку аграрного сектору економіки України". — К.: НУБіП України, 2018. — 229 с.

14. Наконечна К.В. Еволюція теоретичних поглядів на регіональні галузеві зміни й зрушення. 2015. Науковий вісник НУБіП України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. Том 1. Номер 211. С. 136—140.

15. Шмидт Ю.И. Методика оценки эффективности структуры и структурных сдвигов в аграрном секторе экономики. Экономика и предпринимательство. № 3. 2015 г. С. 483—486.

References:

1. Borodina, O. and Yarovyj, V. (2017), "European practice of regulation of land relation threatens and chalanges", Dzerkalo tyzhnya, Vol. 28. pp. 43.

2. Vdovenko, N. M. Nakonechna, K. V. and Pavlenko M. M. (2017), "Methodical component of the performance of state support producers mechanism", Naukovyj visnyk Polissia, Vol. 4 (12), pp. 22—27.

3. Vdovenko N. M. and Nakonechna K. V. (2018), "Features of structural changes in the economy of Ukraine", Ekonomika APK, Vol. 9, pp. 165—169.

4. Vdovenko, N. M. Nakonechna, K. V. and Samsonova, V. V. (2017), "Mechanisms and tools of supply regulation in agricultural sector of economy", Naukovyj visnyk Polissia, Vol. 3 (11), pp. 165—169.

5. Kwasha, S.M. Vytvyzka, O.D. and Nakonechna, K.V. (2008), Mehanizm derghavnoy pidtrymky silskogos-podarskogo vyrobnyztva [The mechanism of state support of agricultural production], Agrarna ekonomika, Kyiv, Ukraine.

6. Lysenko, V. Koval, V. Nakonechna, K. and Kalian, D. (2017), "Modern information technologies in the control systems for complex biotechnical objects of agricultural appointment", Information and Telecommunication Sciences, Vol. 2, pp. 38—43.

7 Lysenko, V. Reshetyk, V. and Nakonechnaya, K. (2018), "Energy effective control systems with complex biotechnical objects", Machinery and energetics, Vol. 9, no.3, pp. 25—33.

8. Nakonechna, K.V. (2014), "Analysis of impact' of factors of agricultural production's increasing on its organization", Bioresursy i pryrodokorystuvannya, Vol. 6, pp. 146—150.

9. Nakonechna, K.V. and Lystopad, V.V. (2017), "Development of urbanization processes in the regions of Ukraine", Zbirka dopovidej na IV Mizhnarodnij naukovo-praktychniy konferentsii [Conference Proceedings of the IV International

scientific-practical conference], Kyiv National economic university, Kyiv, Ukraine, pp. 122—127.

10. Nakonechna, K.V. (2017), Prykladna ekonomila. Navchalnyj posibnyk [Applied Economics. Tutorial.]. National University of Life and Science, Kyiv, Ukraine.

11. Nakonechna, K.V. (2016), "Conduct of national regional policy in the direction of convergence of regions in Ukraine". Naukovyj visnyk NUBiP Ukraini, Vol. 247, pp. 237—244.

12. Nakonechna, K.V. (2016), "Features of the national structure of the economy and implementation of the national structural policy in Ukraine". Naukovyj visnyk NUBiP Ukraini, vol. 246, pp. 325—333.

13. Olifirenko, A.I. and Nakonechna, K.V. (2018), "Export of grain: analysis of 2017/2018 marketing year and prospects in 2018/2019", Zbirka dopovidej na 72 naukovo-praktychniy studentskij konferenziji [Conference Proceedings of the 72 scientifically-practical Student's Conference], National university of Life and Science, Kyiv, Ukraine.

14. Nakonechna, K.V. (2015), "Evolution of theoretical approaches on the regional industrial changes", Naukovyj visnyk NUBiP Ukrainy, Vol. 2011, pp. 136—140.

15. Shmidt, Ju.I. (2015), "Methodology of assessment of structure effectiveness and structural changes in agrarian sector of economy", Ekonomika I predprinimatelstvo, vol. 3, pp. 483—486. *Стаття надійшла до редакції 18.09.2019 р.*

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

Видання включено до переліку
наукових фахових видань України
з ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73